

POLJSKO-HRVATSKI FRAZEOLŠKI RJEČNIK *on-line*

Suvremene su tehnologije u posljednje vrijeme bitno ublažile leksikografske muke i Snerijetka prokletstva (Tafrá 2005: 7) te zasigurno trajno povezale leksikografiju i informatiku. I dok je do prije svega nekoliko desetljeća nastanak rječnika bio mukotrpan i dugotrajan proces, uključivanjem informatike u leksikografske poduhvate i procese, izjava J. R. Hulberta da ne zna ugodniju aktivnost od rada na rječniku (Zgusta 1991: 332) očito stječe sve više poklonika, a leksikografija doživljava procvat (Piotrowski 2001: 51). Naime, sve češći *on-line* rječnici omogućuju lakši pristup potencijalnim korisnicima, njihovim postavljanjem na internetske strane odnosno objavljivanjem elektronskih izdanja u različitim verzijama izbjegnute su troškovi pripreme i tiska ukorićenoga izdanja, omogućeno je lakše nadopunjavanje rječnika, a proširenje opsega ne izaziva pregovore s izdavačima o eventualnome prekoračenju dogovorenoga broja natuknica. Prednosti su dakle mnogostruke, a mane svedene na podnošljivu mjeru.

U to se možemo uvjeriti i pretraživanjem različitih dvojezičnih rječnika dostupnih na internetskim stranicama, kojih broj natuknica uvelike premašuje broj natuknica uvrštenih u tzv. klasičnim rječnicima¹. Potraga za dvojezičnim i(li) višejezičnim frazeološkim rječnicima na internetu zasad rezultira neuspjehom. U Hrvatskoj je, pak, koliko nam je poznato, na internetu dostupan samo jednojezični frazeološki rječnik, naziva Hrvatska frazeologija odnosno Hrvatski frazeološki korpus Stefana Rittgassera i Źeljke Fink-Arsovski (<http://www.ffzg.hr/hfk/old/>). Dvojezičnih frazeoloških rječnika nema.

S obzirom na očitu potrebu za dvojezičnim i višejezičnim frazeološkim rječnicima², ali istodobno i na sve spomenute prednosti takvoga „objavljivanja” rječnika, u okviru projekta prof. dr. Dubravke Sesar *Slavenski jezici u usporedbi s hrvatskim* u pripremi je i *Poljsko-hrvatski frazeološki rječnik on-line*.

. . .

Prvi frazeološki znanstveni članak *O strukturi frazeologizma*³ objavila je Antica Menac u časopisu *Jezik* (XVIII, 1, 1970/71) i njime frazeologiji otvorila vrata i u hrvatskome jezikoslovlju. Osim brojnih radova i studija zapažena je i njezina frazeografska aktivnost. Zajedno sa skupinom suradnika sastavila je prvi veliki frazeološki dvojezičnik *Rusko-hrvatski ili srpski frazeološki rječnik* (1979./1980.). Godine 1985. pokrenula je frazeografski

¹ Usp. *Cambridge International Dictionary of English* (Piotrowski 2001: 55).

² O tome svjedoči zanimanje za objavljeni *Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema* Ź. Fink-Arsovski i sur. kao i *Hrvatsko-engleski frazeološki rječnik* D. Vrgoča i Ź. Fink-Arsovski te *Englesko-hrvatski frazeološki rječnik* I. Bendov.

³ S vremenom je frazeologizam zamijenjen *frazemom* koji se nadovezuje na općeprihvaćenu jezikoslovnu terminologiju: fonem, morfem, leksem, sintaktem, semem, pragmem itd. Matešić (1979) takvu zamjenu objašnjava na sljedeći način: “frazem tvori terminološki red s jedinicom nižih nivoa leksemom, morfemom, fonemom; (...).

niz pod nazivom *Mali frazeološki rječnici*⁴ u kojemu je 1986. izašao *Hrvatskosrpsko-poljski frazeološki rječnik* autorica Antice Menac i Nede Pintarić. Ovom su rječniku prethodili *Hrvatskosrpsko-rusko-ukrajinski frazeološki rječnik* (1985) i *Hrvatskosrpsko-češko-slovački frazeološki rječnik* (1986, 2. dopunjeno izdanje 1998.).

U međuvremenu je objavljen i prvi frazeološki jednojezičnik Josipa Matešića *Frazeološki rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* (1982.) te dvojezičnik *Hrvatsko ili srpsko-njemački frazeološki rječnik* (red. J. Matešić 1991.).

Ako se budućnost frazeologije i frazeografije u ovome stoljeću može procijeniti na temelju prvoga desetljeća, nema sumnje da će obilovati frazeološkim i frazeografskim radovima. Prva hrvatska frazeološka monografija autorice Željke Fink-Arsovski *Pogled u poredbenu frazeologiju* objavljena je 2002. godine. Uslijedila je knjiga Mire Menac-Mihalić *Frazeologija novoštokavskih ikavskih govora u Hrvatskoj* s rječnikom frazema (2005.) te 2007. knjiga Antice Menac *Hrvatska frazeologija*.

Prvi *Hrvatski frazeološki rječnik* s 2258 frazema sastavili su Antica Menac, Željka Fink-Arsovski i Radomir Venturin, a objavljen je 2003. godine. Kroatističko-slavistička frazeološka istraživanja okrunjena su 2006. godine *Hrvatsko-slavenskim rječnikom poredbenih frazema* Ž. Fink-Arsovski i suradnika. Iste je godine objavljen i *Englesko-hrvatski frazeološki rječnik* Ivane Bendow s 3300 natuknica, a potom i *Hrvatsko-engleski frazeološki rječnik* (2008.) Dalibora Vrgoča i Željke Fink-Arsovski s 2500 hrvatskih frazema i 6500 frazemskih ekvivalenata.

Time je, dakle, u svega nekoliko godina hrvatska leksikografija značajno obogaćena s nekoliko vrijednih frazeografskih djela.

Ekvivalencija, frazeografija i translologija

Jedno od najzanimljivijih i najkorisnijih područja frazeoloških istraživanja svakako je utvrđivanje ekvivalencijskih odnosa među frazemima. Dva su osnovna frazemska tipa ekvivalencije – potpuno ekvivalentni frazemi koji se međusobno podudaraju u leksičkome sastavu, gramatičkoj strukturi, značenju, stilu i slici (Fink 1994: 144) te djelomično ekvivalentni frazemi koji se međusobno mogu minimalno razlikovati prema svome leksičkome i gramatičkome sastavu (Fink 1994: 144).

Međutim, u drugim se frazeološkim sredinama ekvivalencijski odnosi ponešto i razlikuju. Usporedbe radi, navest ćemo i ekvivalencijske postavke Danute Rytel (1982: 70), poljske frazeologinje koja tvrdi da su potpuno ekvivalentni oni frazemi koji se podudaraju u značenju, slici, leksičkom sastavu i strukturnom obliku, stilskoj obilježenosti, ali i u broju inačica! Nadalje, smatra da su djelomično ekvivalentni samo oni frazemi koji se međusobno razlikuju po broju varijantnih sastavnica (Rytel 1982: 71).

Prihvatanje takvih kriterija bitno sužava broj potencijalno ekvivalentnih frazema jer nisu rijetki primjeri ustaljenih sveza riječi u kojima bilježimo nove inačice koje se ustaljuju u jeziku zahvaljujući maštovitosti govornika, ali i pojavom motivacijskih impulsa koji stvaraju nove varijantne sastavnice. Jedan od takvih primjera je i frazem *napiti se* (*opiti se*) *kao svinja* (zabilježen u ovakvom obliku u *Hrvatskom frazeološkom rječniku* A. Menac, Ž.

⁴ Do danas je objavljeno 13 dvojezičnih i trojezičnih frazeoloških rječnika.

Fink-Arsovski i R. Venturina) uz čije će glagolske sastavnice govornik hrvatskoga jezika sigurno pridodati još nekoliko inačica, npr. *zapiti se, naroljati se, nakresati se, naliti se, oblejati se*⁶ itd.

Spomenuta se raščlamba ekvivalencijskih odnosa frazema uglavnom primjenjuje u frazeološkim radovima. Međutim, u dvojezičnim i višejezičnim rječnicima frazeografi nerijetko odstupaju od ekvivalencijskih postulata pa navode i one frazeme ciljnoga jezika koji se od frazema polaznoga jezika razlikuju i u slici, a nerijetko i u strukturi. Takva su odstupanja u rječnicima prihvatljiva, razumljiva, štoviše poželjna jer korisnicima, posebno prevoditeljima, nude najvjerniji zamjenski frazem. Ujedno, načelno otklanjaju mogućnost da prevoditelj doslovno prevede frazem polaznoga jezika, čime se gubi konotativno značenje sveze⁷ ili pak da ga u prijevodu izostavi umjesto da se potruži pronaći što vjerniji preslikač značenja i slike⁸.

Međutim, uvijek se postavlja pitanje nacionalno obilježenih frazema koji teško iznalaze ekvivalent u drugom jeziku⁹. Neki se od takvih frazema nerijetko prevode doslovno (pod pretpostavkom da je takvo rješenje najbolje moguće) ili se pak uvodi kalk odnosno neutralna parafraza (Ivir 1985: 129–132).

Očito je, dakle, da je u prevođenju teško primjenjivati teorijske postavke o ekvivalenciji frazema jer bi time korisnici ostali zakinuti za potrebnu sliku odnosno informaciju. Najbolji je dokaz o postojanju ekvivalencije upravo mogućnost uključivanja frazema u kontekst, pri čemu osnovni uvjet nije samo formalne, odnosno strukturne naravi, nego se i sama slika treba uklopiti u čitav narativni kontekst ako je riječ o proznom ili možda poetskome diskursu. Naravno, katkad je i taj pokušaj ravan utopiji!

Poljski frazemi u dvojezičnicima objavljenima u Hrvatskoj

Želeći se uvjeriti u zastupljenost poljskih frazema i njihovu obradu u dvojezičnim rječnicima, pregledali smo i objavljene rječnike.

Sustavnija istraživanja poljskoga jezika započela su ak. god. 1918./1919., kad je u Hrvatskoj uveden lektorat poljskoga jezika. Prvi lektor bio je Julije Benešić, autor još uvijek jedinoga *Hrvatsko-poljskoga rječnika*. Rječnik je objavljen 1949. godine, sadrži 66 tisuća riječi i danas je vrlo cijenjen i koristan, ponajprije zbog bogatoga hrvatskog rječničkog dijela. Međutim, frazemi su jedva zamjetni pa rječnik nije prikladan za analizu, a niti može biti od koristi u učenju frazema. Npr. pod natuknicom OVČICA *božja ovčica* je objašnjena samo kao *biedronka siedmokropkova, bubamara*, a preneseno značenje – plaha i mirna osoba – nije navedeno.

⁶ S obzirom na prostornu ograničenost i tematsku različitost, nećemo se posebno osvrtni na stilsku obilježenost ovih glagola.

⁷ Primjera radi, navodimo poljski frazem *kura domowa*, koji označava osobu potpuno posvećenu obitelji i kućnim poslovima. U hrvatskome jeziku ne postoji odgovarajući frazemski ekvivalent. Doslovni prijevod *kućna kokoš* ne prenosi značenje i konotativnost poljskoga frazema pa je prevoditelj stoga prisiljen pronaći odgovarajuću, što vjerniju „kopiju”.

⁸ O poteškoćama u prevođenju frazema v. Vidović Bolt 2006: 63-70.

⁹ Suprotan je, a samim time i iznimno zanimljiv, primjer nacionalnoga poljskog frazema *gest Kozakiewicza* koji se s frazomom *bosanski grb* podudara u strukturi i slici (v. primjer 3 u prilogu)

Godine 1986. objavljen je već spomenuti, a do danas jedini *Hrvatskosrpsko-poljski frazeološki rječnik* s oko 1000 frazema. Rječnički članak sadrži nadnatuknicu, natuknicu (hrvatski frazem) i potom odgovarajući poljski frazem. U izboru nadnatuknice presudan je bio morfološki kriterij (ponajprije imenica, a ako nedostaje u frazemu, onda glagol ili pridjev). Značenja frazema se ne navode.

Prvi *Poljsko-hrvatski rječnik* Milana Moguša i Nede Pintarić objavljen je 2002., sadrži više od 100 tisuća natuknica, a rječnički članak sadrži i frazeme i njihova značenja. Frazemi su označeni kraticom FRAZ. Uz većinu frazema, dakle, gdje god je to bilo moguće, naveden je odgovarajući hrvatski frazem (npr. *uparty jak kozioł – tvrdoglav kao magarac, kozioł ofiarny – žrtveno janje*). Uz one koji nemaju ekvivalenta navedeno je značenje (*pójsć na marne* – biti uzaludno), a pojedini su frazemi predstavljeni opisno, tj. primijenjena je kombinacija obaju načina, npr. frazem *zrobić kogoś w konia* objašnjen je opisno, pomoću glagola – *prevariti (zafirknuti, zeznuti)* koga, ali i frazemom *ostawiti koga na cjedilu*.

Poljski su frazemi uvršteni i u prvi hrvatski višejezični frazeološki rječnik *Hrvatsko-slavenski rječnik poredbenih frazema* Ž. Fink-Arsovski i sur. Polazni je jezik hrvatski, a ciljni jezici su osim poljskoga još i bugarski, češki, makedonski, ruski, slovački, slovenski i ukrajinski. Rječnički članak obuhvaća nadnatuknicu, natuknicu, značenje frazema, primjer i frazeme ciljnoga jezika koji su potpuno ekvivalentni ili pak djelomično „pod uvjetom da frazemi različite strukture imaju jednako ekspresivno i konotativno značenje i da vode prema jednakom frazeološkom značenju” (2006: 64).

Osnovne postavke rječnika i opis rječničkoga članka

Izradi *Poljsko-hrvatskoga frazeološkoga rječnika* on-line pristupilo se iz nekoliko razloga:

- na III. godini preddiplomskoga studija poljskoga jezika i književnosti uveden je kolegij *Poljska frazeologija*,
- frazeološko je znanje studenata polonistike vrlo skromno jer studij upisuju pretežito studenti koji se s poljskim jezikom susreću prvi put pa je na početnim godinama veća pažnja usmjerena na praktično znanje jezika,
- s obzirom na povećano zanimanje za književne prijevode s poljskoga jezika, rječnik će olakšati posao prevoditeljima i ukloniti moguće pogreške u prevođenju frazema,
- rječnik će omogućiti i proširenje znanja ne samo iz frazeologije, nego i iz nacionalne i opće kulture (povijest, tradicija itd.).

Kako nije riječ o pripremi tiskanoga izdanja rječnika, nema prepreka u stalnom nadopunjavanju, poboljšanju sadržaja rječničkih članaka kao i proširenju cijeloga korpusa. Rječnik će sadržavati 1500 frazema, od čega ih se 300 namjerava pripremiti i objaviti na internet-skim stranicama u 2010. godini. U prvoj će se fazi objaviti zoonimski i mitološki frazemi. Međutim, izbor nadnatuknice neće ovisiti o pripadnosti određenoj tematskoj skupini.

Frazemi se ekscerpiraju iz udžbenika za učenje poljskoga kao stranoga jezika, obvezne literature za književne kolegije, frazeoloških rječnika, ali i općih jednojezičnika i višejezičnika neovisno o tome jesu li već dio pasivnoga sloja. Svoje će mjesto pronaći i oni frazemi koji nisu leksikografski ovjereni, ali su često u uporabi.

Obrađuju se samo frazemi koji su dio frazeologije u užem smislu, dakle, izostavljaju se termini, krilatice i ostali ustaljeni izrazi koji nisu posve frazeologizirani.

U uvodnom dijelu rječnika korisnici će se upoznati s rasporedom i sadržajem rječničkoga članka i teorijskim frazeološkim osnovama radi lakšega snalaženja. Naime, kako potencijalni korisnik nije nužno i filolog a niti frazeolog, takve će informacije biti itekako korisne.

Rječnički članak sadrži¹⁰:

- nadnatuknicu,
- frazem kao natuknicu i stilsku odnosno etimološku odrednicu frazema (vulg., razg.; bibl., mit.),
- značenje frazema,
- primjer s podatkom o izvoru i
- u specifičnim slučajevima i opis motivacije ustaljene sveze riječi.

Na kraju, nakon rječničkoga dijela slijedi indeks uvrštenih poljskih i hrvatskih frazema i to prema abecednom redoslijedu prve frazemske sastavnice te popis kratica.

Nadnatuknica, uvijek glavna frazemska sastavnica, ispisana je masnim slovima zbog lakše uočljivosti. Sve su nadnatuknice poredane prema abecednom redoslijedu prve imeničke sastavnice u frazemu, dakle, prema morfološkom kriteriju¹¹. Ako frazem sadrži dvije ili više imeničkih sastavnica, kao nadtuknica se uvijek odabire prva imenica, a ako u frazemu izostaje imenica, onda se kao nadnatuknica odabire druga vrsta riječi i to ovim redom – poimeničena riječ, pridjev, prilog, glagol, broj ili pak zamjenica (Fink-Arsovski 2006: 60). Od prihvaćenoga se načela ne odstupa niti ako je prva imenička sastavnica ime (**wyjsé jak Zabłocki na mydle; pleść jak Piekarski na mękach**, itd.) (usp. Hudeček, Mihaljević 1997: 24–25).

Ako glavna sastavnica u kanonskom obliku frazema ima svoju inačicu, frazem se opisuje samo u rječničkom članku pod nadnatuknicom koju predstavlja prva varijantna sastavnica, a pod drugom ili drugima stoji uputnica na nadnatuknicu gdje je frazem opisan. Npr. frazem **nić (nitka) Ariadny** opisuje se pod nadnatuknicom **NIĆ**, a pod nadnatuknicom **NITKA** navodi se samo frazem uz koji stoji uputnica kao informacija pod kojom je natuknicom frazem i obrađen, npr. **NITKA – v. NIĆ**.

Redoslijed frazema pod istom nadnatuknicom određen je abecednim redoslijedom prve frazemske sastavnice (npr. **boża owieczka, łagodny jak owieczka, zbląkana owieczka**).

Natuknica, dakle, poljski frazem napisan je također masnim slovima i nalazi se na lijevoj strani rječničkoga članka.

Sadrži li frazem vidske parnjake navodi se najprije svršeni glagol koji je od nesvršenoga odijeljen kosom crtom (**odwrócić / odwracać (wywracać, obracać, przewracać, wykręcić / wykręcać) kota ogonem**). U primjerima, kad je to nužno, navodi se i rekcija glagola koja se piše kosim slovima (**wiedzie się komuś jak Cyganowi rola**).

U okruglim (malim) zagradama navode se varijantne sastavnice, tj. inačice koje su međusobno zamjenjive (**w stroju Adamowym (Adama)**).

¹⁰ Sadržaj rječničkoga članka u većoj mjeri slijedi način obrade frazema u hrvatskim frazeološkim rječnicima.

¹¹ Hudeček i Mihaljević navode nekoliko mogućih kriterija, a ovaj nazivaju gramatičkim (1997: 24).

Izostavljive ili fakultativne sastavnice smještene su unutar izlomljenih zagrada (**kozła doić <próžno>**), a unutar uglatih zagrada navode se kolokati koji pobliže određuju uporabu frazema (**jak truteń [żyć, zachowywać się** itd.], v. primjer 7).

S desne strane rječničkoga članka nalazi se hrvatski frazem koji se uvodi punim kvadratićem, tj. znakom ■. Puni kvadratić upozorava na dva tipa frazema koje nazivamo potpuno ekvivalentnima:

1. hrvatski frazem ima isto značenje, istu strukturu, isti leksički sastav i istu sliku kao i poljski frazem (v. primjer 5). Različit broj varijantnih sastavnica nije prepreka u određivanju potpune ekvivalentnosti (v. primjer 1).
2. hrvatski frazem ima isto značenje, istu strukturu i istu sliku kao i poljski, ali se međusobno ne podudaraju u leksičkom sastavu (niti rasporedu niti vrstama riječi) zbog jezičnih zakonitosti, npr. *koń trojanski – trojanski konj, pocałunek Judasza – Judin poljubac* itd. (v. primjere 2 i 4).

Podudara li se s poljskim frazemom više hrvatskih frazema u strukturi, leksičkom sastavu, slici i značenju, navode se svi frazemi neovisno o njihovoj stilskoj različitosti npr. **jesti kao prasac, jesti kao prase, jesti kao svinja** ili pak tvorbenoj (v. primjer 5).

Ako za poljski frazem u hrvatskome jeziku ne postoji potpuno ekvivalentni frazem, u sljedećem se redu, također s desne strane, navodi njegov djelomično ekvivalentni frazem odnosno, frazem koji ga najvjernije može *preslikati* u ciljnom jeziku, tzv. frazem približnik. Uz takve frazeme stoji znak □ (v. primjere 3 i 7).

Pod frazemom približnikom razumijevamo onu ustaljenu svezu koja se razlikuje od frazema drugoga jezika prema leksičkom sastavu i slici, ali se međusobno podudaraju u strukturi i značenju, npr. **ostatnia (jedyna) deska ratunku – posljednja slamka spasa**. Uvrštavanje takvih frazema korisnike upozorava da ne postoji potpuni ekvivalent, ali im istodobno pruža mogućnost da npr. u prevođenju poljski frazem ‘zamijene’ najvjernijim hrvatskim frazemom.

Frazemi koji ne pronalaze odgovarajuću frazemsku zamjenu u drugom jeziku (drugim jezicima) također su uključeni jer se tako upozorava da ne postoji ekvivalencijski parnjak (npr. *kura domowa*), ali im se navodi značenje i primjer uporabe (v. primjer 6). Takav model preporuča i V. Muhvić-Dimanovski (1992–1993: 324).

Iako nije uvijek lako odrediti stilsku pripadnost frazema, takve su informacije iznimno važne jer korisniku omogućuju pravilnu uporabu frazema i štite ga od posezanja za frazemom u neprikladnom kontekstu. Stoga se uz frazem navode i stilske (vulg., žarg.) odnosno etimološke (bibl., mit.) odrednice kad je važno naglasiti njegovo podrijetlo (usp. Muhvić-Dimanovski 1992–1993: 324). U primjerima kad se procijeni da za to postoji potreba navodit će se i gramatičke i normativne odrednice.

Slijedi značenje poljskoga frazema. Ako je frazem višeznačan, značenja se obrojčavaju. Radi jasnoće sve frazeme prate i primjeri uporabe, potvrde pronađene na mrežnom pretraživaču, u poljskim novinama, literaturi i sl. Uza svaki primjer stoji i kratica izvora, npr. WSFJP (*Wielki słownik frazeologiczny języka polskiego*), SP (*Słownik porównań*), G (mrežni pretraživač Google) ili podatak o autoru i književnom djelu u kojem je frazem potvrđen (v. primjer 6). Radi lakšega uočavanja svaki je frazem u primjeru podcrtan.

Na kraju se rječničkoga članka navodi, ako je riječ o kulturološki specifičnom frazemu (biblijskom, nacionalnom i sl.), i opis motivacije (v. primjere 2, 3 i 4). Naime, prednost ovakva rječnika i jest ponajprije u mogućnosti uvrštenja i korisnih informacija koje obogaćuju rječnik. Naime, kod uvrštenja jedinica korpusa autor nije sputan, nije ograničen prostorom, financijskim mogućnostima, a niti bojazni da će mu nešto promaknuti. *On-line* rječnici su svezvremenski.

Iako je u ovoj još pripremljenoj fazi teško utvrditi kakve će biti reakcije na rječnik i u kojoj će mjeri zainteresirati potencijalne korisnike i udovoljiti njihovim zahtjevima, zasigurno je opravdano uvjerenje da će pojava ovakvoga *on-line* rječnika obogatiti hrvatsku leksikografiju i frazeografiju. Rječnik će biti od pomoći ne samo hrvatskim korisnicima, nego i poljskim, kako kroatistima i slavistima, tako i ljubiteljima stranih jezika – posebno frazeologije.

Od prednosti svakako valja izdvojiti iscrpnost podataka i grafičku preglednost rječničkoga članka te mogućnost neograničenih nadopuna i proširenja. Praktična vrijednost ovoga rječnika upravo zbog njegova *on-line izdanja* stoga nije nimalo upitna, ponajprije zbog prostorne neograničenosti (v. Muhvić-Dimanovski, 1992/1993: 327), ali je svakako nužno tehnički i informatički doraditi cijeli sadržaj kako bi se olakšalo pretraživanje frazema.

Prilog

Navodimo nekoliko rječničkih članaka spomenutih u tekstu.

Kratice:

PSFJP – Bąba, S., G. Dziamska i J. Liberek (1995): *Podręczny słownik frazeologiczny języka polskiego*, PWN, Warszawa.

GW – *Gazeta Wyborcza*

G – mrežni pretraživač Google

1.

BYK

chwycić / chwytać (złapać / łapać, wziąć / brać) byka za rogi	■ šćepati (uhvatiti / hvatati) bika za rogove
suočiti se / suočavati se odlučno s neprilikama	
Juž początek tego sezonu zrobił na mnie piorunujące wrażenie. Kosiakiewicz zaraz na początku <u>chwycił byka za rogi</u> (...). T. Różewicz, <i>Śmierć</i> 50. (WSFJP)	

2.

CIELEC

złoty cielec bibl.	■ zlatno tele
novac (zlatno, bogatstvo) kao cilj (svrha); simbol bogatstva, idolopoklonstva	
Jakie jest nasze podejście do pieniędzy? Są środkiem, celem, a może kolejnym <u>złotym cielcem</u> ? (G)	
Biblijska prispodoba o Izraelcima koji su, iščekujući Mojsija, zatražili od Arona da im napravi boga koji će ih predvoditi. Aron im je salio zlatno tele od njihovih naušnica. Mojsije je uspio stišati Božji gnjev zbog idolopoklonstva Izraelaca, ali je, i sam na njih ljut, razbio ploče Svjedočanstva, zgrabio tele oko kojega su se ljudi zabavljali i spalio ga. Prah je prosuo po vodi, a Izraelce natjerao da je piju (Izl 32, 1–20).	

3.

GEST

gest Kozakiewicza vulg.	
	□ bosanski grb
nepristojna gesta – odmjeravanje laktom	
Irlandia jest krajem, który najbardziej skorzystał na wejściu do Unii. (...) Teraz, kiedy jest już bogata, pokazała <u>gest Kozakiewicza</u> całej Europie. Udowodniła, że nie istnieje solidarność europejska. (GW, 14. VI. 2008.)	
Na 27. Olimpijadi u Moskvi 1980. Władysław Kozakiewicz je postavio novi svjetski rekord preskočivši s motkom 5,78 cm. Ruskoj je publici, koja je neprestano zviždala, u znak protesta odmjerio laktom.	

4.
NIĆ

nić (nitka) Ariadny mit.	■Arijadnina nit
misao, ideja koja nudi rješenje, pokazatelj kako se izvući iz teške situacije	
Labirynt jest symbolicznym przekazem naszego ziemskiego żywota. Jego zakamarki rozświetlają reguły wiedzy astrologicznej przekazanej przez autora niczym cienka <u>nić Ariadny</u> , umożliwiającą każdemu bezpieczne dotarcie do wyjścia. (G)	
Našavši se među sedmero djevojaka i mladića predodređenih za žrtvu Minotauru, Tezej je od Arijadne, kćeri kretskoga kralja Minosa, dobio klupko crvene niti kako bi pronašao izlaz iz labirinta i sve ih spasio.	

5.
OSIOŁ

uparty jak osioł	■ tvrdoglav kao magarac ■ tvrdoglav kao magare
vrlo tvrdoglav	
Probówałem go przekonać, ale jest <u>uparty jak osioł</u> , nie pójdzie z nami i koniec. (G)	

6.
RÓZDŹKA

jak za dotknięciem czarodziejskiej różdżki	
naglo, iznenada, neočekivano	
(...) M-ski spojrział na niego groźnie <u>jak za dotknięciem różdżki</u> (...). (P. Huelle, <i>Weiser Davidek</i>)	

7.
TRUTEŃ

jak truteń [żyć, zachowywać się itd.]	
	□ kao bik na gmajni [živjeti, ponašati se itd.]
gotovanski [živjeti, ponašati se itd.]	
Ostatnio tylko moja żona pracuje, a ja <u>żyję jak truteń</u> . (G)	